

УДК 342.9:351.74:355.1

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1\(23\)-230-245](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1(23)-230-245)

Либаш Микола Кирилович доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-6413-8346>

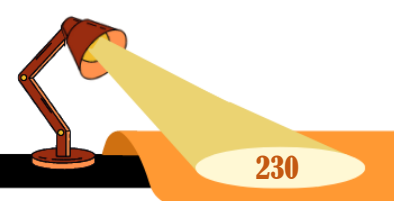
Степаненко Віктор Вікторович кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-4144-2182>

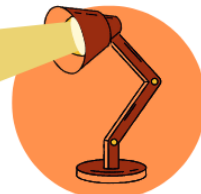
Цубенко Валерія Леонідівна доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін, доктор історичних наук, професор Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-9848-9286>

Коломієць Володимир Володимирович кандидат юридичних наук, викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-3613-855X>

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. У статті досліджено теоретико-правові засади адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів України та визначено особливості її реалізації в умовах правового режиму воєнного стану. Наголошено, що сучасні військово-політичні виклики, спричинені збройною агресією проти України, зумовлюють суттєве переосмислення змісту та функціонального призначення адміністративної юрисдикції, яка набуває підвищеної актуальності як ключова складова механізму забезпечення публічної безпеки, правопорядку та обороноздатності держави. Проаналізовано наукові підходи до тлумачення поняття «юрисдикція» та показано, що у вітчизняній юридичній науці відсутній єдиний підхід щодо розуміння її сутності, що ускладнює визначення змісту адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів. Висвітлено різні енциклопедичні та словникові трактування терміна, які розкривають його як сукупність владних повноважень щодо розгляду правових спорів, оцінювання правомірності поведінки осіб, застосування санкцій та вирішення справ про

правопорушення. На підставі порівняльного аналізу сформульовано узагальнений перелік ознак юрисдикційної діяльності, серед яких центральне місце посідають юридична форма, наявність правового конфлікту, процедурна регламентованість та ухвалення спеціального юрисдикційного акта. У роботі представлено авторське визначення адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану як врегульованої нормами адміністративного законодавства та спеціальними положеннями воєнного стану сукупності процесуальних дій, спрямованих на виявлення, кваліфікацію, розгляд та вирішення правових конфліктів у сфері публічної безпеки й оборони з можливістю застосування адміністративного примусу та формування відповідних індивідуально-правових рішень. Зазначено, що в умовах воєнного стану адміністративно-юрисдикційна діяльність набуває особливої інтенсивності, характеризується розширенням кола уповноважених суб'єктів, підвищеною оперативністю, посиленням ролі превентивних заходів та зростанням значення процесуальних гарантій. Зроблено висновок, що подальший розвиток інституту адміністративної юрисдикції потребує уніфікації нормативних підходів, чіткого окреслення переліку правоохоронних органів, удосконалення процедур регламентації та вироблення механізмів адаптації юрисдикційної діяльності до умов особливого періоду.

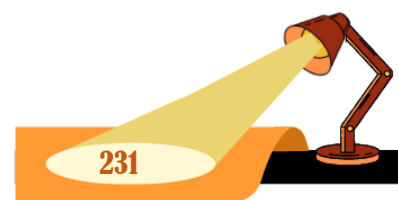
Ключові слова: адміністративна юрисдикція; правоохоронні органи; воєнний стан; адміністративно-юрисдикційна діяльність; адміністративний примус; правовий конфлікт; публічна безпека; правозастосування.

Lybash Mykola Kyrylovych Associate Professor of the Department of Administrative and Legal Disciplines of the Educational and Scientific Institute of Law and Psychology of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-6413-8346>

Stepanenko Viktor Viktorovich Candidate of Law, Associate Professor of the Department of Administrative and Legal Disciplines of the Educational and Scientific Institute of Law and Psychology of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-4144-2182>

Tsubenko Valeria Leonidivna Associate Professor of the Department of Administrative and Legal Disciplines, Doctor of Historical Sciences, Professor of the Educational and Scientific Institute of Law and Psychology of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-9848-9286>

Kolomiets Volodymyr Volodymyrovych Candidate of Law, Lecturer of the Department of Administrative and Legal Disciplines of the Educational and Scientific Institute of Law and Psychology of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-3613-855X>

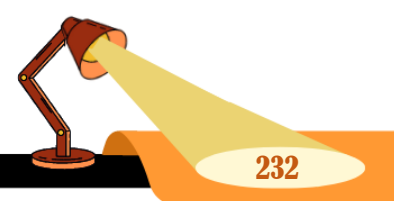

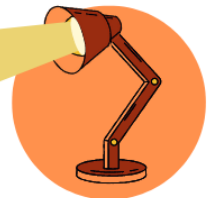
FEATURES OF ADMINISTRATIVE AND JURISDICTIONARY ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT BODIES IN MODERN CONDITIONS

Abstract. The article examines the theoretical and legal foundations of the administrative and jurisdictional activities of law enforcement bodies of Ukraine and identifies the features of its implementation under the legal regime of martial law. It is emphasized that modern military and political challenges caused by armed aggression against Ukraine necessitate a significant rethinking of the content and functional purpose of administrative jurisdiction, which is becoming increasingly relevant as a key component of the mechanism for ensuring public security, law and order, and the state's defense capability. The scientific approaches to the interpretation of the concept of "jurisdiction" are analyzed and it is shown that in domestic legal science there is no unified approach to understanding its essence, which complicates the definition of the content of the administrative and jurisdictional activity of law enforcement agencies. Various encyclopedic and dictionary interpretations of the term are highlighted, which reveal it as a set of powers of authority to consider legal disputes, assess the legality of the behavior of individuals, apply sanctions and resolve cases of offenses. Based on the comparative analysis, a generalized list of features of jurisdictional activity is formulated, among which the legal form, the presence of a legal conflict, procedural regulation and the adoption of a special jurisdictional act occupy a central place. The paper presents the author's definition of the administrative and jurisdictional activities of law enforcement agencies under martial law as a set of procedural actions regulated by the norms of administrative legislation and special provisions of martial law, aimed at identifying, qualifying, considering and resolving legal conflicts in the field of public security and defense with the possibility of applying administrative coercion and forming relevant individual legal decisions. It is noted that under martial law, administrative and jurisdictional activities acquire special intensity, are characterized by an expansion of the circle of authorized entities, increased efficiency, strengthening the role of preventive measures and an increase in the importance of procedural guarantees. It is concluded that the further development of the institute of administrative jurisdiction requires the unification of regulatory approaches, a clear delineation of the list of law enforcement agencies, improvement of regulation procedures and development of mechanisms for adapting jurisdictional activities to the conditions of a special period.

Keywords: administrative jurisdiction; law enforcement agencies; martial law; administrative and jurisdictional activity; administrative coercion; legal conflict; public safety; law enforcement.

Постановка проблеми. Запровадження воєнного стану в Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації істотно трансформувало характер та

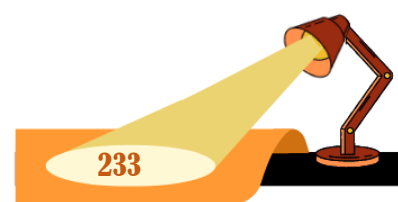

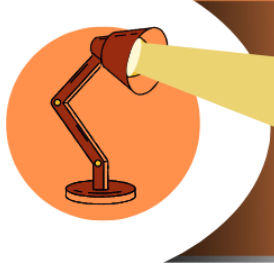

інтенсивність публічно-управлінських процесів, що зумовлює необхідність оновленого наукового осмислення адміністративної юрисдикції правоохоронних органів. В умовах підвищених безпекових ризиків, масштабних бойових дій, переміщення населення, загроз диверсійної та терористичної діяльності різко зростає значення оперативного, правово виваженого та пропорційного застосування адміністративно-юрисдикційних повноважень. Правоохоронні органи отримують додаткові функції та обмеження, пов'язані з охороною громадського порядку, контролем за дотриманням режимних заходів, протидією правопорушенням у сфері публічної безпеки й оборони, що потребує чіткого нормативного регулювання та уніфікованих процедур. Водночас чинне законодавство характеризується фрагментарністю, наявністю колізій та неузгодженістю правових механізмів, що регулюють адміністративну відповідальність та адміністративний примус у період дії особливих правових режимів. Це створює ризики як для ефективності діяльності правоохоронних органів, так і для забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян. Особливої уваги набувають питання співвідношення повноважень поліції, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, військової служби правопорядку та інших суб'єктів, адже їх компетенції частково перетинаються та потребують чіткого розмежування. З огляду на те, що забезпечення правопорядку у воєнний час є критичним елементом стійкості держави, від ефективності та законності адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів залежить стабільність суспільних відносин, довіра населення до публічної влади та здатність держави протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам. Тому наукове дослідження особливостей, проблем та напрямів удосконалення адміністративної юрисдикції правоохоронних органів у період воєнного стану є своєчасним, соціально значущим і має вагоме практичне значення для формування сучасної моделі публічної безпеки та оборони.

Метою статті є комплексне теоретичне та практичне дослідження особливостей адміністративної юрисдикції правоохоронних органів України під час дії правового режиму воєнного стану, що включатиме аналіз нормативно-правового забезпечення адміністративно-юрисдикційної діяльності органів поліції, Національної гвардії та інших правоохоронних суб'єктів в умовах воєнного стану; виявлення проблем і суперечностей у застосуванні адміністративного примусу та адміністративної відповідальності в період дії особливого правового режиму; визначення меж компетенції правоохоронних органів у здійсненні адміністративної юрисдикції з урахуванням гарантування прав і свобод громадян; розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання адміністративної юрисдикції в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування сутності адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронними органами в Україні

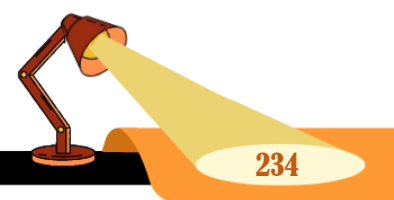

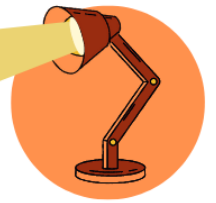

досліджували такі вчені як О. Бандурка, В. Бевзенко, О. І. Безпалова [1], С. Братель, В. Безчасний, В. Білоус, В. Галуцько, В. Дубінчак, Р. Калюжний, А. Кучук, Т. Коломоець, В. Колпаков, О. Кузьменко, В. Куліков, Р. Мельник, М. Тищенко, І. Пастух, В. Перепелюк, О. Мартиненко, М. Мельник, В. Плішкін, А. Селіванов, О. Стрельченко, В. Серьогін, Р. Шай, В. Шевчук, Ю. Шемшученко та інші. Завдяки напрацюванням наукової спільноти було сформовано методологічні засади дослідження правоохоронної діяльності, розроблено її категоріально-понятійний апарат та окреслено фундаментальні принципи здійснення такого виду діяльності в контексті реалізації функцій держави. Разом із тим, сучасні військово-політичні реалії та умови, зокрема практика застосування правового режиму воєнного стану в Україні, зумовлюють потребу у переосмисленні та аналізі новітніх трансформацій усталеного концепту адміністративної юрисдикції правоохоронних органів й належному науковому оцінюванні цих змін. В останні роки окремі аспекти здійснення правоохоронної діяльності в умовах правового режиму воєнного стану досліджують такі дослідники як С. Гусарев [2], О. Дручек, О. Волуйко, В. Вакаров [3], С. Євдокіменко [4], М. Ковалів [5], С. Коломієць [6], Т. Лисько [], О. Нікітенко [8], О. Прокопенко [9], А. Романова [10], О. Світличний [11], І. Чорна [12], С. Шебетя [13] та ін. Наукові дослідження в Україні зосереджені передусім на адміністративно-правовому забезпеченні режиму воєнного стану, практиці діяльності правоохоронних органів, юрисдикційній діяльності судів і механізмах захисту прав, а також на нормах адміністративної відповідальності. Водночас комплексного дослідження адміністративної юрисдикції правоохоронних органів саме в умовах воєнного стану з уніфікацією підходів до меж повноважень, процедур застосування адміністративних санкцій і правового захисту громадян поки що недостатньо представлено в сучасній науковій літературі.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до характеристики адміністративно-правової діяльності правоохоронних органів в умовах дії режиму воєнного стану.

Правоохоронні органи становлять невід'ємний елемент державного апарату України, виконуючи важливі функції у сфері забезпечення національної безпеки, правопорядку та захисту прав і свобод громадян. Їх значення закріплене на конституційному рівні, зокрема у ч. 3 ст. 17 Конституції України, де зазначено, що забезпечення державної безпеки та охорона державного кордону покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом. Це положення підтверджує два ключові аспекти: по-перше, правоохоронні органи визнаються складовою частиною державного механізму; по-друге, їхній правовий статус, структура та функціонування мають визначатися на рівні спеціального (органічного) законодавства. Водночас аналіз чинного законодавства у сфері

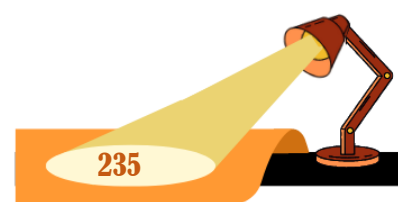

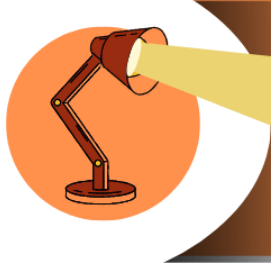

організації та функціонування правоохоронних органів свідчить про відсутність уніфікованого підходу законодавця до визначення поняття «правоохоронні органи України» [14, с. 14; 15, с. 114]. Це зумовлює появу неоднозначних та варіативних нормативних дефініцій, закріплених у різних правових актах, що, у свою чергу, ускладнює як теоретичне опрацювання відповідної категорії, так і практичне забезпечення реалізації принципів правоохоронної діяльності в державі.

Наразі в нормативно-правовій системі України відсутній єдиний комплексний акт, який би повно та однозначно визначав вичерпний перелік правоохоронних органів держави. Найбільш наближену до системного підходу спробу такого закріплення здійснено у частині першій статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року. Згідно з вказаною нормою, правоохоронні органи - органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [16]. Однак, попри наявність окремих законодавчих ініціатив, спрямованих на визначення відповідного кола суб'єктів, проблема систематизації правоохоронних органів і надалі залишається невирішеною та викликає наукові дискусії як у прикладному, так і в теоретико-правовому вимірах.

Аналіз нормативно-правових актів, що регламентують організацію та діяльність правоохоронних органів України, свідчить про відсутність у законодавця уніфікованого підходу до тлумачення поняття «правоохоронні органи України», що підтверджується наявністю різних його нормативних визначень. Так, чинний Закон України «Про національну безпеку України» у ст. 1 визначає сектор безпеки та сили безпеки і закріплює, що правоохоронні органи беруть участь у забезпеченні національної безпеки України [17]. У вітчизняних законодавчих актах правоохоронними прямо названі лише окремі державні органи. Це служба безпеки України (ст. 1 Закону України «Про службу безпеки України» [18]), Управління державної охорони України (ст. 11 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» [19]), Військова служба правопорядку у Збройних Силах України (ст. 1 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» [20]), Державна прикордонна служба України (ст. 6 Закону України «Про Державну прикордонну службу України») [21]. Що стосується інших органів, то вони в законах, які визначають їх правовий статус, прямо не називаються правоохоронними. Через активне впровадження у законодавство України термін «право-

охоронні органи» вже став настільки звичним, що законодавець хоча і використовує його в нормативно-правових актах, але не надає йому законодавчого визначення і не наводить переліку органів, які належать до правоохоронних [22, с. 120-121, 122; 23, с. 63].

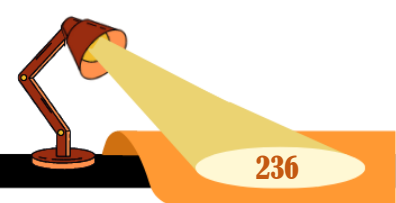
Вітчизняні науковці по різному трактують сутність правоохоронних органів.

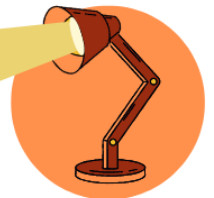
Так, зокрема, К. Мельник пропонує поділ усіх суб'єктів правоохоронної діяльності на три основні групи: по-перше, це власне правоохоронні органи, до яких він зараховує суди, прокуратуру, органи внутрішніх справ, Службу безпеки України, Державну прикордонну службу та Управління державної охорони; по-друге, органи та посадові особи, функціонування яких частково пов'язане із захистом прав і свобод громадян та інтересів держави (серед них – податкова, митна, екологічна служби, капітани морських суден тощо); і по-третє, організації, що сприяють здійсненню правоохоронної діяльності, зокрема адвокатура, нотаріат, приватні охоронні та детективні структури [24, с. 54].

Інший дослідник, О. Музичук, пропонує двокомпонентну модель класифікації, за якою всі правоохоронні органи поділяються на опосередковано та безпосередньо правоохоронні. До перших він відносить органи, у структурі яких наявні підрозділи з правоохоронними функціями (зокрема, СБУ, МВС, митна та податкова служби, прикордонна служба, служби розвідки, військові формування тощо), а до других — ті підрозділи, які безпосередньо реалізують функцію захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави, передусім від злочинних посягань. Така багатоманітність класифікацій та відсутність єдиного законодавчого визначення свідчить про потребу у подальшому концептуальному осмисленні категорії «правоохоронний орган» та формуванні цілісного підходу до визначення їх системи, що має суттєве значення як для нормотворення, так і для ефективного функціонування державного механізму в цілому [25, 134].

Адміністративна юрисдикція правоохоронних органів в Україні в умовах воєнного стану являє собою особливий різновид публічно-владної діяльності, спрямований на вирішення індивідуальних адміністративно-правових справ, застосування заходів адміністративного примусу та притягнення осіб до адміністративної відповідальності з метою забезпечення публічної безпеки, правопорядку й обороноздатності держави. Її правова природа зумовлена поєднанням загальних засад адміністративної юрисдикції з особливими режимними обмеженнями, що випливають із запровадження воєнного стану як спеціального правового режиму.

В умовах воєнного стану адміністративна юрисдикція правоохоронних органів характеризується розширенням предметної компетенції та інтенсифікацією владно-розпорядчих повноважень, що проявляється у запровадженні додаткових адміністративно-правових заборон, спеціальних правил поведінки та

підвищених вимог до забезпечення громадського порядку. Правоохоронні органи наділяються правом оперативного реагування на загрози національній безпеці, у тому числі шляхом застосування превентивних і примусових адміністративних заходів, обмеження окремих прав і свобод людини у межах, визначених Конституцією України та законами України.

Наукова специфіка адміністративної юрисдикції правоохоронних органів у цей період полягає в домінуванні превентивної та охоронної функцій над каральною, що зумовлено необхідністю запобігання правопорушенням, дестабілізації суспільних відносин і загрозам обороноздатності держави. Водночас зберігається юрисдикційний характер діяльності, який передбачає процесуальну регламентованість, індивідуалізацію адміністративних рішень та можливість їх судового оскарження в порядку адміністративного судочинства.

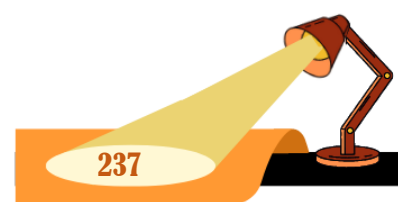
Важливою ознакою адміністративної юрисдикції правоохоронних органів в умовах воєнного стану є посилення взаємодії з військовим командуванням та іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, що впливає на зміст і форми реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень. При цьому ключовим науково-правовим критерієм її легітимності виступає дотримання принципів законності, пропорційності, необхідності та часової обмеженості втручання у права людини.

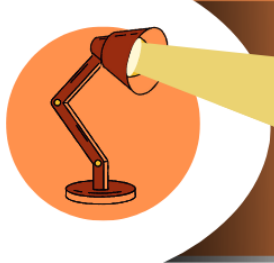
Таким чином, адміністративна юрисдикція правоохоронних органів в Україні в умовах воєнного стану є динамічним правовим інститутом, який функціонує в режимі підвищеної публічно-правової відповідальності та спрямований на забезпечення балансу між публічними інтересами держави та фундаментальними правами людини в умовах збройної агресії.

Нині діяльність поліції значною мірою орієнтована на реалізацію адміністративно-юрисдикційних повноважень, які виступають основою її правоохоронної та правозастосовної функцій у сфері забезпечення дотримання адміністративного законодавства України. Такий підхід зумовлює потребу у поглиблених наукових дослідженнях і належній нормативній регламентації відповідних процедур та механізмів.

З'ясування змісту та природи адміністративно-юрисдикційної діяльності потребує всебічного, комплексного наукового аналізу. У процесі визначення цієї категорії слід враховувати її ключові структурні елементи, серед яких центральне місце посідає адміністративна юрисдикція, що концептуально походить від загального поняття юрисдикції.

На сьогодні в юридичній науці відсутній єдиний підхід до трактування терміна «адміністративна юрисдикція». Така різноманітність пояснюється передусім розширенням кола органів, уповноважених здійснювати юридичні функції, що й зумовлює необхідність оновленого переосмислення відповідної дефініції.

З позицій енциклопедичного тлумачення, зокрема відповідно до *Великої української енциклопедії* за редакцією А. М. Киридон, юрисдикція визначається досить лаконічно — як «коло питань, що належать до відання установи або держави» [26]. Натомість *Багатомовний юридичний словник-довідник* пропонує ширше її тлумачення, розглядаючи юрисдикцію як:

– встановлену законом сукупність повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування щодо розгляду й вирішення правових спорів та справ про правопорушення, надання правової оцінки діям осіб чи інших суб'єктів права та застосування санкцій;

– територіальні межі компетенції відповідних органів;

– здійснення правосуддя або підсудність [27].

У *Юридичному словнику* (2019 р.) юрисдикція розуміється як визначені законом або іншим нормативно-правовим актом повноваження компетентних державних органів вирішувати правові спори та розглядати справи про правопорушення, надаючи оцінку діям суб'єктів з огляду на їх правомірність та застосовуючи юридичні санкції у разі встановлення факту правопорушення³.

На підставі наведених підходів можна виокремити такі ознаки адміністративної юрисдикції:

– її здійснення ґрунтується на наявності правового конфлікту, який у межах конкретного юридичного провадження набуває нормативно визначеної форми;

– розгляд правового конфлікту здійснюється спеціально уповноваженим суб'єктом;

– процедури вирішення правового конфлікту відбуваються відповідно до встановлених норм процесуального законодавства;

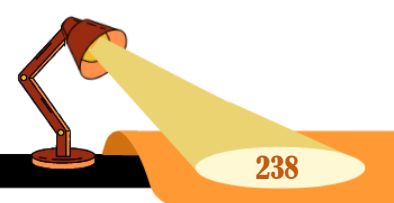
– результатом юрисдикційної діяльності є ухвалення рішення у формі спеціального юрисдикційного акта, що відрізняється структурою та правовими наслідками від інших правозастосовних актів;

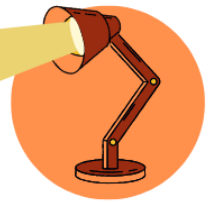
– юрисдикційний акт може передбачати застосування правової санкції або відновлення порушеного права, залежно від характеру встановленого правового порушення.

Щодо сутності наукового обґрунтування поняття «адміністративна юрисдикція» в науці адміністративного права, як із проблемного визначення юрисдикції, тривають дискусії, які вимагають подальшого глибинного аналізу та дослідження.

Загалом у Великій українській енциклопедії поняття адміністративної юрисдикції окреслене як установлена правовими нормами діяльність органів державного управління та їхніх службових осіб із розв'язання адміністративних справ щодо окремих осіб і застосування юридичних санкцій.

На думку Ю. С. Педька, адміністративна юрисдикція є одним із видів юрисдикційної діяльності органів публічної адміністрації, складовою реалізації

публічної влади, будучи «специфічним різновидом правоохоронної діяльності її органів»* Сутність адміністративної юрисдикції розкриває її зміст через розгляд адміністративно-правових спорів, справ про адміністративні правопорушення, у встановленій законом адміністративно-процесуальній формі спеціально уповноваженими на те суб'єктами, які наділені правом розглядати спори та накладати адміністративні стягнення [28].

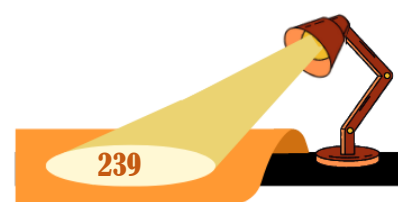
Зазначимо, що адміністративну юстицію можна трактувати у вузькому та широкому значеннях. У вузькому сенсі адміністративна юрисдикція характеризується суто з позицій правоохоронної діяльності, чиїм предметом є правопорушення та прийняття відповідних до адміністративного законодавства постанов із дотримання процедури їх реалізації. У широкому розумінні адміністративну юрисдикцію науковці визначають як таку, що охоплює всю владно-розпорядчу діяльність компетентних органів щодо вирішення правових спорів (питань) індивідуального характеру, котрі виникають у сфері права із застосування відповідних юридичних санкцій в адміністративному порядку без звернення до суду.

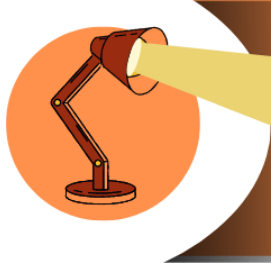
Щодо визначення сутності саме адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції, то нам більше імпонує трактування цього поняття, запропоноване О. І. Безпаловою, яке слід розуміти як урегульовану нормами адміністративного права сукупність однорідних за правовою природою та характером груп дій працівників органів та підрозділів поліції, що спрямовані на розгляд визначеної Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) категорії справ про адміністративні правопорушення, за результатами чого у відповідній процесуальній формі приймаються рішення про застосування до правопорушників заходів адміністративного примусу, накладення адміністративних стягнень, застосування заходів впливу до неповнолітніх або про закриття справи [29].

Питання про види адміністративно-юрисдикційної діяльності залишаються дискусійними, адже єдиної концепції з цього приводу не сформовано. Крім того, в юридичній літературі трапляються суперечливі погляди щодо віднесення до адміністративної юрисдикції заходів адміністративного примусу [30].

Поділяючи думку більшості науковців-адміністративістів про те, що адміністративна юрисдикція є частиною виконавчо-розпорядчої діяльності, а також зважаючи на ознаки цієї діяльності підзаконного, правозастосовного, правоохоронного змісту, слід зазначити, що адміністративна юрисдикція доповнює сутність адміністративно-юрисдикційної діяльності.

У сучасних реаліях розвитку науки адміністративного права можна говорити про теоретичне формування двох концепцій адміністративно-юрисдикційної діяльності, відповідно до яких в одному випадку предметом адміністративної юрисдикції може виступати адміністративне право-порушення, а в

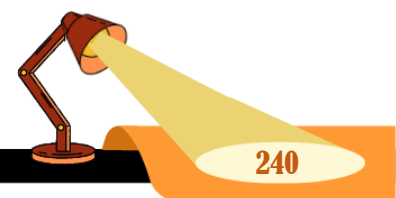

іншому - адміністративний спір. Водночас у юридичній літературі також наявний комплексний підхід до визначення адміністративної юрисдикції, який об'єднує дві попередні концепції" [30, с. 12-13].

Висновки. Адміністративно-юрисдикційна діяльність правоохоронних органів в умовах дії воєнного стану – це врегульована нормами адміністративного законодавства, спеціальними положеннями правового режиму воєнного стану та внутрішніми процедурними регламентами сукупність владних, процесуально оформлених дій правоохоронних органів, спрямованих на виявлення, кваліфікацію, розгляд та вирішення індивідуально-конкретних правових конфліктів у сфері публічної безпеки й оборони, застосування передбачених законом заходів адміністративного примусу, а також ухвалення юрисдикційних актів, що забезпечують захист правопорядку, стабільність публічного управління та реалізацію оборонних функцій держави. У структурному вимірі така діяльність охоплює встановлення і фіксацію фактів правопорушення в умовах підвищених ризиків та особливих режимних вимог; процесуальний розгляд справ із дотриманням визначених законом гарантій, адаптованих до режиму воєнного стану; ухвалення індивідуальних адміністративно-юрисдикційних рішень, спрямованих на відновлення публічного порядку, усунення загроз та притягнення правопорушників до відповідальності; застосування адміністративно-примусових заходів, необхідних для негайного запобігання правопорушенням та забезпечення обороноздатності; реалізацію спеціальних повноважень, делегованих правоохоронним органам державою в умовах воєнного стану для підтримання безпеки, правового порядку та стабільності.

Особливостями адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану є: а) підвищена інтенсивність юрисдикційної діяльності — через зростання кількості правопорушень, пов'язаних із воєнними ризиками, дефіцитом ресурсів, переміщенням населення та збільшенням рівня суспільної небезпеки; б) розширення кола суб'єктів юрисдикції — частину адміністративно-юрисдикційних повноважень отримують військові адміністрації, підрозділи Сил оборони, органи місцевого самоврядування, що діють у межах спеціально делегованих компетенцій; в) оперативність та спрощення окремих процедур — пріоритет надається швидкому реагуванню на загрози публічній безпеці, що потребує прискорених процедур фіксації, документування та вирішення правових конфліктів; г) підвищений рівень застосування адміністративного примусу — розширюється перелік превентивних і припиняючих заходів, важливих для негайного запобігання правопорушенням та стабілізації оперативної обстановки; д) інтеграція юрисдикційної діяльності з оборонними функціями держави — правоохоронні органи виконують частину завдань, пов'язаних із захистом території, контролем за переміщенням осіб, обмеженням окремих прав і свобод для забезпечення безпеки; є) підвищені

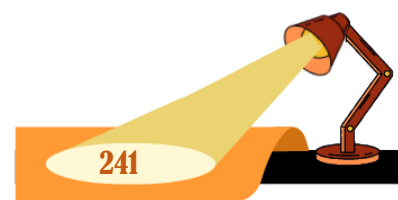

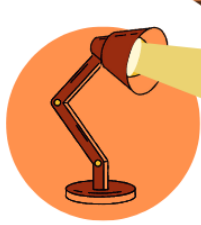

вимоги до процесуальних гарантій — з огляду на широке застосування примусових заходів і можливість обмежень прав громадян, необхідно забезпечувати належний рівень документування, обґрунтованості рішень та контролю за їх законністю; ж) режимність та територіальна специфічність — діяльність правоохоронців залежить від статусу території (бойові дії, окупація, прифронтові зони), що визначає особливий порядок реагування та застосування адміністративного законодавства.

Література:

1. Bezpalova O. I. Priority areas of police bodies' activity in ensuring the citizens' rights in the conditions of martial law legal regime in Ukraine" (2022) *Law and Safety*, 86(3), pp. 13–25. doi:10.32631/pb.2022.3.01.
2. Гусарев С. М. Щодо проблеми забезпечення прав громадян у діяльності Національної поліції України в умовах воєнного стану. Захист та дотримання прав громадян органами Національної поліції України в умовах воєнного стану: тези допов. учасників наук.-практ. конф. (7 груд. 2022 р., м. Вінниця). Київ, ХНУВС, 2022. С. 21–23.
3. Дручек, О., Волуйко, О., & Вакаров, В. (2024). Правоохоронна діяльність в умовах правового режиму воєнного стану в Україні: особливості реалізації. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України*, (1), 43–51. <https://doi.org/10.59226/2786-6920.1.2024.43-51>
4. Євдокіменко С. А. Особливості діяльності правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю в Україні в умовах воєнного стану. The 12th International scientific and practical conference «Modern research in world science». 2023. С. 1028– 1033.
5. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Лозинський Ю. Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 323 с.
6. Коломієць С. С., Баранов С. О. Повно-важення поліції під час дії воєнного стану. Стан та перспективи розвитку адміністративного права України: матеріали Міжн. наук.-практ. інтернет-конф. (28 жовтня 2022 року). Одеса: ОДУВС, 2022. С. 81–83.
7. Лисько Т. Д., Левченко А. С. Компетенція правоохоронних органів під час дії правового режиму воєнного стану. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 2. С. 121–125
8. Нікітенко О. І. Правоохоронна діяльність щодо забезпечення внутрішньої безпеки держави. *Право і суспільство*. 2015. № 3. С. 98–101
9. Прокопенко О. Ю. Поняття і ознаки правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2015. No 16. Том 1. С. 50–53
10. Правоохоронна діяльність і воєнний стан: морально-правові особливості. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2024. № 3 (35). С. 89–94. <http://doi.org/10.23939/law2022.35.089.9>.
11. Світличний О. П., Голодник Ю. А. Шляхи удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. Вип. 80: Ч. 1. С. 563–567. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.86>
12. Чорна І. І., Колесніков А. П. Концептуальні засади правоохоронної діяльності в Україні. *Наукові праці Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*. 2022. № 3. С. 136–139

13. Шебетя С. А. Сучасний стан та перспективи розвитку нормативно-правового та організаційного забезпечення правоохоронної діяльності у сфері забезпечення безпеки держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 7. С. 238–241. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/59>.

14. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності : навч. посібник. 2-е вид. перероб. і доп. / Кол. авт.; за ред. д.ю.н., доц. В.О. Боняк. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2018. 260 с.

15. Стрельченко О.Г., Мазурик О.М. Характеристика основних принципів взаємодії Національної поліції із громадськістю у період війни. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 1(29). 2024. С. 113-115. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1\(29\)-113-124](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1(29)-113-124).

16. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 року № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994, № 11, ст. 50 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text> (дата звернення 10.12.2025).

17. Про національну безпеку України Закон України 21 червня 2018 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 10.12.2025).

18. Про службу безпеки України : Закон України 25 березня 1992 року № 2229-ХІІ *Відомості Верховної Ради України*, 1992, № 27, ст.382. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення 10.12.2025).

19. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України *Відомості Верховної Ради України*. 1998, № 35, ст.236) 4 березня 1998 року № 160/98-ВР (із змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 2199-ІХ від 14.04.2022) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 10.12.2025).

20. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України 25 березня 1992 року № 2232-ХІІ (із змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 4497-ІХ від 17.06.202) *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1992, № 27, ст.385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення 10.12.2025).

21. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квітня 2003 року № 661-ІV *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. ст. 208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (дата звернення 10.12.2025).

22. Тицька Я.О. Роль правоохоронних органів у забезпеченні прав людини: теоретико-правовий аспект. *Держава та регіони. Сер. Право*. Запоріжжя: Гельветика, 2021. № 2 (72). С. 120-125.

23. Кириленко Л.О., Стрельченко О.Г. Адміністративне судочинство: спосіб захисту порушених прав та інтересів чи втручання у повноваження суб'єкта владних повноважень. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 132. 61-68. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15080099>

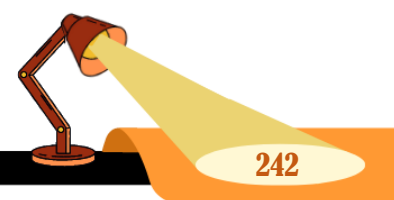
24. Мельник К. Ю. Проблеми правового регулювання трудових відносин службовців правоохоронних органів: монографія. Х.: Харківськ. нац. ун-т внутр. справ, 2009. 360 с.

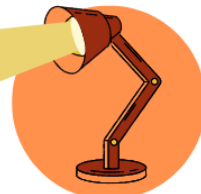
25. Музичук О. М. Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні: монографія. Х.: ХНУВС, 2010. 654 с.

26. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки» / укладачі : Бабка В. Л., Шумилов М. М.; за ред. д. і. н., проф. А. М. Киридон. К. : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2017. С. 14.

27. Багатомовний юридичний словник-довідник / І. О. Голубовська, В. М. Шовковий, О. М. Лефтерова та ін. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київ-ський університет», 2012. С. 240.

28. Педько Ю. С. Адміністративна юстиція і адміністративна юрисдикція: деякі теоретичні та практичні питання співвідношення. *Право України*. 2001. № 10. С. 74.

29. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України : навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Безпалової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 468 с.

30. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції : навчальний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. Ю. С. Назара. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 396 с.

References:

1. Bezpalo, O. I. (2022). Priority areas of police bodies' activity in ensuring the citizens' rights in the conditions of martial law legal regime in Ukraine *Law and Safety*, 86(3), 13–25. doi:10.32631/pb.2022.3.01

2. Gusariev, S. M. (2022). Shchodo problemy zabezpechennia prav hromadian u diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [On the problem of ensuring the rights of citizens in the activities of the National Police of Ukraine under martial law]. *Zakhyst ta dotrymanna prav hromadian orhanamy Natsionalnoi politsii Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: tezy dop. uchastykiv nauk.-prakt. konf. (7 hrud. 2022 r., m. Vinnytsia)*. Kyiv, KhNUVS. s. 21–23. [in Ukrainian].

3. Druchek, O., Voluiko, O., & Vakarov, V. (2024). Pravoohoronna diialnist v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini: osoblyvosti realizatsii [Law enforcement activities under the legal regime of martial law in Ukraine: features of implementation]. *Naukovyi visnyk Kyivskoho instytutu Natsionalnoi hvardii Ukrainy - Scientific Bulletin of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine*, (1), 43–51. <https://doi.org/10.59226/2786-6920.1.2024.43-51>

4. Yevdokimenko, S. A. (2023). Osoblyvosti diialnosti pravookhoronnykh orhaniv po borotbi zi zlochynnistiu v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of law enforcement agencies' activities in combating crime in Ukraine under martial law]. The 12th International scientific and practical conference «Modern research in world science». 2023. C. 1028– 1033.

5. Kovaliv, M. V., Yesimov, S. S., & Lozynskiy, Yu. R. (2018). Pravove rehuliuвання pravookhoronnoi diialnosti: navchalnyi posibnyk [Legal Regulation of Law Enforcement: A Study Guide]. Lviv: LvDUVS, 323. [in Ukrainian].

6. Kolomiets, S. S., Baranov, S. O. (2022). Povnovazhennia politsii pid chas dii voiennoho stanu [Powers of the police during martial law]. Stan ta perspektyvy rozvytku administratyvnoho prava Ukrainy: materialy Mizhn. nauk.-prakt. internet - konf. (28 zhovtnia 2022 roku). Odesa: ODUVS. 81–83. [in Ukrainian].

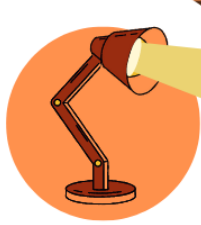
7. Lysko, T. D., Levchenko, A. S. (2023). Kompetentsiia pravookhoronnykh orhaniv pid chas dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Competence of law enforcement agencies during the legal regime of martial law.]. *Dniprovskiy naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava - Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology, Law*, 2, 121–125.

8. Nikitenko, O. I. (2015). Pravoohoronna diialnist shchodo zabezpechennia vnutrishnoi bezpeky derzhavy [Law enforcement activities to ensure the internal security of the state.]. *Pravo i suspilstvo - Law and society*, 3, 98-101.

9. Prokopenko, O. Iu. (2015). Poniattia i oznaky pravookhoronnoi diialnosti orhaniv vnutrishnikh sprav yak subiektiv zabezpechennia pravoporiadku v rehioni [The concept and features of law enforcement activities of internal affairs bodies as subjects of law enforcement in the region]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii «Yurysprudentsiia» - Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series "Jurisprudence"*, 16,(1), 50–53. [in Ukrainian].

10. Pravoohoronna diialnist i voiennyi stan: moralno-pravovi osoblyvosti [Law Enforcement and Martial Law: Moral and Legal Peculiarities]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Serii: «Yurydychni nauky» - Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: "Legal Sciences"*, 2024, 35, 89–94. <http://doi.org/10.23939/law2022.35.089>. [in Ukrainian].

11. Svitlychnyi, O. P., Holodnyk, Yu. A. (2023). Shliakhy udoskonalennia administratyvno-pravovoho zabezpechennia diialnosti pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy [Ways to improve administrative and legal support of law enforcement agencies of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii PRAVO - Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. LAW Series*, 80 (1), 563–567. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.86>. [in Ukrainian].

12. Chorna, I. I., Kolesnikov, A. P. (2022). Kontseptualni zasady pravookhoronnoi diialnosti v Ukraini. [Conceptual Principles of Law Enforcement in Ukraine]. *Naukovi pratsi Yurydychnoho fakultetu Zakhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu - Scientific works of the Faculty of Law of the Western Ukrainian National University*, 3, 136–139. [in Ukrainian]

13. Shebetia, S. A. (2021). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku normatyvno-pravovoho ta orhanizatsiinoho zabezpechennia pravookhoronnoi diialnosti u sferi zabezpechennia bezpeky derzhavy [Current state and prospects for the development of regulatory and organizational support of law enforcement in the field of state security]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 7, 238–241. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/59>. [in Ukrainian].

14. Boniak, V.O. (2018). Zabezpechennia prav liudyny u pravookhoronni diialnosti : navch. posibnyk.2-e vyd. pererob. i dop. [Ensuring human rights in law enforcement activities: a manual. 2nd ed. revised and supplemented]. Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav; Lira LTD., 260.

15. Strelchenko, O.H., Mazuryk, O.M. (2024). Kharakterystyka osnovnykh pryntsyviv vzaiemodii Natsionalnoi politsii iz hromadskistiu u period viiny. *Nauka i tekhnika sohodni - Science and Technology Today*, 1(29), 113-115. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1\(29\)-113-124](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1(29)-113-124)

16. Zakon Ukrainy Pro derzhavnyi zakhyst pratsivnykiv sudu i pravookhoronnykh orhaniv : pryiniaty 23 hrudnia 1993 roku № 3781-XII [Law of Ukraine On state protection of employees of the court and law enforcement agencies: of December 23, 1993 №. 3781-XI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1994, № 11, st. 50 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>

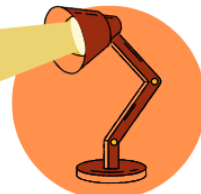
17. Zakon Ukrainy Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy : pryiniaty 21 chervnia 2018 roku [Law of Ukraine On the National Security of Ukraine of June 21, 2018.]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2018. № 31. st. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

18. Zakon Ukrainy Pro sluzhbu bezpeky Ukrainy : pryiniaty 25 bereznia 1992 roku № 2229-XII [Law of Ukraine On the Security Service of Ukraine: of March 25, 1992 No. 2229-XII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 1992, № 27, st.382. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

19. Zakon Ukrainy Pro derzhavnu okhoronu orhaniv derzhavnoi vlady Ukrainy ta posadovykh osib [Law of Ukraine On state protection of state authorities of Ukraine and officials]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1998, № 35, st.236) 4 bereznia 1998 roku № 160/98-VR (iz zminamy ta dopovnenniamy, vnesenymy Zakonom Ukrainy № 2199-IX vid 14.04.2022) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-%D0%B2%D1%80#Text>

20. Zakon Ukrainy Pro Viiskovu sluzhbu pravoporiadku u Zbroinykh Sylakh Ukrainy : pryiniaty 25 bereznia 1992 roku № 2232-XII [Law of Ukraine On the Military Law Enforcement Service in the Armed Forces of Ukraine: of March 25, 1992 No. 2232-XII]. (iz zminamy ta dopovnenniamy, vnesenymy Zakonom Ukrainy № 4497-IX vid 17.06.202) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 1992, № 27, st.385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>

21. Zakon Ukrainy Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrainy : pryiniaty 3 kvitnia 2003 roku № 661-IV [Law of Ukraine On the State Border Service of Ukraine: dated April 3, 2003 No. 661-IV]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2003. № 27. st. 208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>

22. Tytska, Ya.O. (2021). Rol pravookhoronnykh orhaniv u zabezpechenni prav liudyny: teoretyko-pravovy aspekt [The role of law enforcement agencies in ensuring human rights: theoretical and legal aspect]. *Derzhava ta rehiony. Ser. Pravo. Zaporizhzhia: Helvetyka - State and regions. Ser. Law. Zaporizhzhia: Helvetika*, 2 (72), 120-125.

23. Kyrylenko, L.O., Strelchenko, O.H. (2025). Administratyvne sudochynstvo: sposib zakhystu porushenykh prav ta interesiv chy vtruchannia u povnovazhennia subiekta vladnykh povnovazhen [Administrative proceedings: a way to protect violated rights and interests or interference with the powers of a subject of government authority]. *Zhurnal skhidnoievropeiskoho prava - Journal of Eastern European Law*, 132. 61-68. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15080099>

24. Melnyk, K. Yu. (2009). Problemy pravovoho rehuliuвання trudovykh vidnosyn sluzhbovtiv pravookhoronnykh orhaniv: monohrafiia [Problems of legal regulation of labor relations of law enforcement officers: monograph.]. Kh.: Kharkivsk. nats. un-t vnutr. sprav, 360.

25. Muzychuk, O. M. (2010). Kontrol za diialnistiu pravookhoronnykh orhaniv v Ukraini: monohrafiia [Control over the activities of law enforcement agencies in Ukraine: monograph]. Kh.: KhNUVS, 654 s.

26. Velyka ukrainska entsyklopediia. Tematychnyi reiestr hasel z napriamu «Iurydychni nauky» [Great Ukrainian Encyclopedia. Thematic register of slogans from the direction of "Legal Sciences"] / ukladachi : Babka V. L., Shumylov M. M.; za red. d. i. n., prof. A. M. Kyrydon. K. : Derzhavna naukova ustanova «Entsyklopedychne vydavnytstvo», 2017, 14.

27. Bahatomovnyi yurydychnyi slovnyk-dovidnyk [Multilingual Legal Dictionary-Reference]/ I. O. Holubovska, V. M. Shov-kovy, O. M. Lefterova ta in. K. : Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyiv-skyi universytet», 2012, 240.

28. Pedko, Yu. (2001). Administratyvna yustytsiia i administratyvna yurysdyktsiia [Administrative Justice and Administrative Jurisdiction]. *Pravo Ukraina - Law of Ukraine*, 10, 72 – 75.

29. Bezpalova, O. I. (2021). Administratyvno-yurysdyktsiina diialnist Natsionalnoi politsii Ukrainy : navch. posib. [Administrative and Jurisdictional Activities of the National Police of Ukraine: Textbook], Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv : KhNUVS, 468.

30. Nazar, Yu. S. (2024). Administratyvno-yurysdyktsiina diialnist politsii : navchalnyi posibnyk [Administrative and jurisdictional activity of the police: a textbook], Lviv : Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 396.

